

Европейски съд по правата на човека

Кембъл и Фел срещу Обединеното кралство (Campbell and Fell v. the United Kingdom)

Жалби №№ 7819/77 и 7878/77

Решение от 28 юни 1984 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 1: “наказателно обвинение”, “независим и безпристрастен съд”, публичност на заседанията и на обявяването на решението; **чл. 6, т. 2:** презумпция за невинност; **чл. 6, т. 3, б. “а”:** право на информация за характера и причините за обвинението; **чл. 6, т. 3, б. “б”:** право на достатъчно време и възможности за подготовка на защитата; **чл. 6, т. 3, б. “с”:** право на адвокатска помощ; **чл. 6, т. 3, б. “д”:** право на разпит на свидетели; чл. 8: право на неприкосновеност на кореспонденцията; **чл. 13:** право на ефективно вътрешноправно средство за защита

Характерът и тежестта на наказанието могат да обусловят приложимост на чл. 6 по отношение на дисциплинарно според вътрешното законодателство производство.

При определянето дали един орган е независим се изхожда от субективни и обективни критерии.

Липсата на публичност при гледане на делото може да бъде оправдана от съображения за сигурност и обществен ред, но непредприемането на каквито и да е мерки за осигуряване на публичност на решението е в нарушение на чл. 6, т. 1.

Неосигуряването на право на адвокатска защита по време на заседанието и невъзможността за съветване с адвокат преди него са в нарушение на правата, гарантирани от чл. 6, т. 3, б. “б” и б. “с”. Несвоевременното разрешаване на жалбоподателите да потърсят правна помощ във връзка с претенцията им за обезщетяване на нанесени телесни повреди, както и неосигуряването на разговор насаме между адвокат и клиент, нарушават правото на достъп до съд, в противоречие с чл. 6, т. 1.

Факти по делото

Първият жалбоподател, г-н Кембъл, бил осъден на 10 години лишаване от свобода, а вторият – отец Фел, католически свещеник, на 12 години. Двата били определени като затворници категория “А”. В нея попадали лица, които, ако избягат,

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

биха били във висока степен опасни за обществото, полицията или сигурността на държавата. Властите смятали, че извършените от тях престъпления са част от терористичните действия на ИРА или са свързани с тях.

През септември 1976 г. г-н Кембъл, отец Фел и още четирима затворници участвали в протест срещу отношението към друг затворник, като седели в коридора на затвора и отказвали да се местят. Те били преместени от служителите на затвора след борба, по време на която пострадали членове на персонала и двамата жалбоподатели. Г-н Кембъл, който бил най-сериозно ранен, бил закаран в затворническа болница. Участвалите в инцидента затворници били обвинени и признати за виновни от затворническият Съвет на инспекторите в извършването на дисциплинарни нарушения на Правилата на затвора ("Правилата"). Гледането на делото на г-н Кембъл било отложено за след завръщането му от болницата. Именно тогава той бил уведомен, че е обвинен в извършването на дисциплинарни нарушения – бунт или подстрекателство към бунт и грубо физическо насилие над служител. На 1 октомври 1976 г. било проведено предварително заседание пред директора на затвора и случаят бил отнесен пред затворническият Съвет на инспекторите, който провел заседание при закрити врати на 6 октомври. Преди двете заседания жалбоподателят получил "съобщения за направен доклад" (че от служител на затвора е докладвано за извършени от него дисциплинарни нарушения), а преди заседанието на Съвета – и формуляр с описание на процедурата пред същия. Съобщенията за производството пред Съвета били издадени ден преди заседанието му. Г-н Кембъл не се явил на нито едно от заседанията. Преди заседанието пред директора на затвора той декларирал, че би се явил само ако можеше да бъде представляван от адвокат. Молбата му да бъде представляван от адвокат пред Съвета била оставена без уважение, в съответствие с тогавашната стандартна практика. Преди заседанието на Съвета г-н Кембъл бил посетен от неговия председател и бил предупреден, че Съветът ще заседава в негово отсъствие. Видно от протокола, той заявил, че разбира това предупреждение, както и обвиненията срещу него. От името на жалбоподателя пред Съвета било поддържано, че е невинен по всяко едно от обвиненията, но той не представил писмена защита. На 6 октомври 1976 г. жалбоподателят бил признат за виновен и по двете обвинения и му били наложени дисциплинарни наказания – лишаване от опростени му с присъдата съответно 450 и 120 дни¹, както и лишаване за определен срок от привилегии и от работа заедно с останалите, прекъсване на заплащането и килиен режим. При влизането му в затвора, на г-н Кембъл била определена дата за освобождаване през май 1980 г.; по време на заседанието на Съвета той вече бил лишен от 145 дни, в резултат на 10 отделни наказания за нарушения на дисциплината и му оставали 1072 опростени дни. Докато бил в затвора, г-н Кембъл бил наказан общо 15 пъти за нарушаване на правилата за дисциплината, в резултат на което загубил 957 опростени дни (включително 570-те дни по споменатото по-горе наказание). 236 дни му били възстановени в резултат на предвидена от Правилата процедура за вдигане или смекчаване на санкциите. Той бил освободен на 31 март 1982 г., след като прекарал в

¹ Според английското право на всеки осъден на лишаване от свобода може да бъде опростена не повече от 1/3 от присъдата. На практика при произнасяне на присъдата се определя денят, в който затворникът да бъде освободен. За дисциплинарно нарушение затворник може да бъде лишен от така извършеното опрощаване.

затвора приблизително 8 години и 8 месеца от 10-годишната си присъда.

Около 21 септември 1976 г. отец Фел отправил молба до министъра на вътрешните работи да му бъде позволено да се срещне с адвоката си, за да се посъветва относно действията, които би могъл да предприеме във връзка с нанесените му телесни повреди по време на инцидента на 16 септември. Министърът уведомял отец Фел, че съгласно правилата може да получи правна помощ във връзка с оплакванията си, след като те бъдат разследвани по обичайните вътрешни способности (правилото за предварителна вътрешна проверка) и след като му бъде съобщен резултатът от проверката. На 4 октомври 1976 г. отец Фел отново подал молба, която допълнил на 27 октомври. В отговора си от февруари 1977 г. министърът посочвал, че се е убедил, след проверка, че твърденията на жалбоподателя за причинена му телесна повреда и за липса на достатъчни и навременни медицински грижи са неоснователни. Той уведомял жалбоподателя, че ще му бъде предоставена възможност да потърси правна помощ по въпросите, засегнати в молбата, ако все още желае това.

Г-н Кембъл също отправил молба до министъра на вътрешните работи, но без да посочва защо иска да се срещне с адвоката си. Молбата му била оставена без уважение с мотив, че не е посочил достатъчно данни, необходими за образуването на задължителната предварителна вътрешна проверка по случая. Последвали други молби и кореспонденция между адвокатите и директора на затвора. На 23 март на адвокатите било разрешено да дадат съвети на г-н Кембъл във връзка с жалбата му пред Комисията. По-късно и двамата жалбоподатели получили правни съвети и през септември 1979 г. завели дело срещу отделни служители на затвора, срещу заместник-директора му и срещу Министерството на вътрешните работи, за причинени телесни повреди. По време на заседанията пред Европейския съд тези дела били все още висящи.

В някои случаи директорът на затвора разпоредил срещите на отец Фел с адвокатите му да стават в присъствието или под погледа (без да може да чува) на служител на затвора. Били налагани и ограничения на кореспонденцията на жалбоподателите.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Процедурата пред Съвета на инспекторите по делото на г-н Кембъл

По отношение на жалбоподателя Кембъл Съдът отхвърля предварителното възражение на правителството по допустимостта на жалбата в тази ѝ част, основано на неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. Той приема, че възражението не е преклудирано, макар и да е било направено пред Комисията едва след произнасянето ѝ по допустимостта, тъй като правителството не е имало възможност да го направи по-рано – междувременно е бил създаден съдебен прецедент, като решения на затворнически съвет на инспекторите били отменени от съда поради неосигуряване на справедлив процес. Според признанието на самото правителство обаче, в случая на г-н Кембъл твърденият разполагаем вътрешноправен способ за отмяна на решението на Съвета на инспекторите всъщност не е могъл да бъде използван, тъй като срокът за това е бил отдавна изтекъл. При това, в неговия случай същият способ не би бил и

ефикасен, тъй като не би осигурил защита по голяма част от оплакванията му.

Що се отнася до г-н Фел обаче, Комисията е приела жалбата му за недопустима в частта ѝ относно процедурата пред Съвета на инспекторите, поради неизчерпване на същото вътрешноправно средство. Пред Съда този жалпободател поддържа, че вече го е изчерпал и не е постигнал успех, поради което, според него, жалбата му е вече допустима. Съдът се позовава на постоянната си практика и приема, че не е компетентен да разгледа жалба, която Комисията е отхвърлила като недопустима.

Г-н Кембъл твърди, че е бил осъден от Съвета по обвинения в извършването на дисциплинарни нарушения, които по същество са представлявали “наказателни” обвинения, без да са му били предоставени гаранциите на чл. 6 от Конвенцията. “Съдът се е сблъсквал с подобен въпрос по делото *Енгел и други*², което е било използвано като аргумент от участниците в настоящото производство. В решението си от 8 юни 1976 г. по това дело (А.22, стр. 33-35, §§ 80-82), Съдът, след като е обърнал внимание върху “автономността” на понятието “наказателно обвинение”, както то е използвано в чл. 6, е установил следните принципи, потвърдени и в решението му от 21 февруари 1984 г. по делото *Йозтурк*³ (А.73, стр. 17-18, §§ 48-50): а/ Конвенцията не създава пречки за договарящите държави да установяват или да провеждат разграничение между наказателно и дисциплинарно право (...), но от това не следва, че така направената класификация е решаваща за целите на Конвенцията; б/ ако договарящите се държави имаха възможност по свое усмотрение, чрез категоризиране на дадено нарушение като дисциплинарно, вместо като престъпление, да изключат действието на основните разпоредби на членове 6 и 7, приложението на тези текстове би било подчинено на суверенната им воля. Една толкова широка свобода на действие би могла да доведе до резултати, несъвместими с предмета и целта на Конвенцията. В решението си по делото *Енгел и други* Съдът е отбелязал, че що се отнася до разграничителната линия между “наказателно” и “дисциплинарно”, той е ограничил своето внимание само в областта, с която случаят е бил свързан, а именно военната служба. Съдът си дава сметка, че що се отнася до затворите има практически и политически основания за установяване на специален дисциплинарен режим, като например съображения за сигурност, интересите на обществеността, необходимостта от експедитивно разследване и решаване на случаите на нарушения, извършени от затворници, възможността за налагане на подходящи санкции, с каквито може да не боравят обикновените съдилища, и желанието на затворническите власти да запазят пълната отговорност за дисциплината в тяхното учреждение. Въпреки това, гаранцията за справедливо гледане на делото, която е целта на чл. 6, е един от основните принципи на демократичното общество по смисъла на Конвенцията. Както става ясно от решението от 21.02.1975 г. по делото *Голдър*⁴ (А.18, стр. 18, § 36), правосъдието не може да свършва пред вратите на затвора и, в съответните случаи, няма основание затворниците да бъдат лишавани от гаранциите на чл. 6. Оттук следва, че принципите, изложени в решението по делото Енгел и други, са приложими, *mutatis mutandis*, и при затворническите условия и че изброените по-горе съображения не могат да надделеят над необходимостта от

² Engel and Others v. the Netherlands

³ Ozturk v. the Federal Republic of Germany

⁴ Golder v. the United Kingdom

запазване и при тези условия на такова разграничение между “наказателно” и “дисциплинарно” право, което да е съобразено с предмета и целта на чл. 6. Ето защо, трябва да се реши дали производството срещу г-н Кембъл следва да се разглежда като попадащо в “наказателната” сфера по смисъла на Конвенцията. За тази цел Съдът счита за правилно да приложи, като отчита различния контекст, критериите, установени по споменатото дело.

Първото, което следва да се установи, е дали според вътрешното право текстът, формулиращ състава на въпросните нарушения, е част от наказателното право, от дисциплинарното право или едновременно и от двете. Ясно е, че според английското право нарушенията, в извършването на които е бил обвинен г-н Кембъл, са част от дисциплинарното право – правило 47 гласи, че подобно поведение от страна на затворник е “нарушение на дисциплината” и Правилата по-нататък уреждат разглеждането му съгласно специалния затворнически дисциплинарен режим.” Това се потвърждава и от практиката на вътрешните съдилища. Съдът обаче напомня, че същественият критерий е характерът на самото нарушение. “В това отношение следва да се има предвид, че един затворник може да извърши различни по форма нарушения – някои действия безспорно касаят единствено вътрешната дисциплина, докато други не могат да бъдат разглеждани по същия начин. Първо, някои нарушения могат да бъдат по-сериозни от други и, действително, Правилата степенуват нарушенията, като квалифицират извършените от г-н Кембъл като “особено тежки”. Второ, незаконността на някои действия може да не зависи от факта, че те са извършени в затвора: определено поведение, което съставлява нарушение по силата на Правилата, може да съставлява също така и престъпление съгласно наказателното право. Така грубото физическо насилие над служител от затвора може да отговаря на престъплението “причиняване на телесна повреда”, а що се отнася до бунта и подстрекателството към бунт, макар и като такива да не са престъпления по общото наказателно право, то фактите по случая могат да бъдат основание за наказателно обвинение в заговор. Не трябва да се забравя също така, че поне теоретически нищо не пречи едно такова поведение да бъде предмет и на наказателно, и на дисциплинарно производство. Съдът счита, че тези фактори, макар и сами по себе си да са недостатъчни за да доведат до извода, че нарушенията, в извършването на които е бил обвинен жалбоподателят, следва да се разглеждат като “престъпления” по смисъла на Конвенцията, все пак им придават определен отенък, който не съответства изцяло на едни чисто дисциплинарни нарушения. Ето защо е необходимо да се обърнем към последния критерий, установен в споменатите решения по делата [Енгел и други](#) и [Йозтюрк](#), а именно характерът и тежестта на наказанието, което е заплашвало г-н Кембъл. Максималното наказание, което е можело да му бъде наложено, е включвало лишаване от цялата опростена част от присъдата, все още неотнетата му към момента на заседанието на Съвета (малко по-малко от три години), лишаване от определени привилегии за неограничен срок и, за всяко нарушение, изключване от колективна работа, спиране на заплащането и килиен режим за не повече от 56 дни. На практика са му били наложени лишаване от общо 570 опростени дни и другите споменати наказания за срок от общо 91 дни. Според английското право, опрощаването на част от наказанието е дискреционна мярка. Английските съдилища го считат по-скоро за привилегия, отколкото за право на осъдения (...). Съдът, от своя страна, не намира, че разграничението между привилегия

и право е от голяма значение в настоящия случай. По-важното е, че практиката на опрощаване, при която един затворник бива освобождаван на предварително определена с присъдата му дата, освен ако опростената част не му бъде отнета в резултат на дисциплинарно производство, създава у него законното очакване, че ще бъде освободен преди изтичане на срока лишаване от свобода, на който е бил осъден. Следователно, лишаването от опростени дни води до продължаване на лишаването от свобода и след очаквания срок. В споменатото решение по делото *Енгел и други* Съдът е посочил, че лишаването от свобода като санкция по принцип е наказание, отнасящо се към наказателноправната сфера. Истина е, че в настоящия случай правното основание за лишаването от свобода е била първоначалната присъда, дори и след решението на Съвета, и нищо не е добавено към нея. Въпреки това, Съдът е на мнение, че лишаването от вече опростена част от присъдата, каквото г-н Кембъл е рискувал да му бъде наложено, и действителното налагане на такова лишаване, са довели до толкова сериозни последици по отношение на продължителността на лишаването му от свобода, че тези санкции следва да се разглеждат, за целите на Конвенцията, като “наказателноправни”. Бидейки причина лишаването от свобода да продължи значително по-дълго от предвиденото, тази санкция се приближава до лишаване от свобода, макар и технически да не е, и предметът и целта на Конвенцията изискват налагането на толкова тежка мярка да е съпътствано от гаранциите на чл. 6. Този извод не се променя от факта, че значителна част от дните, от които е бил лишен жалбоподателят, впоследствие са му били възстановени. Ето защо, отчитайки едновременно “особено тежкия” характер на нарушенията, в извършването на които г-н Кембъл е бил обвинен, и характера и тежестта на наказанието, което го е заплашвало и което действително му е било наложено, Съдът намира, че чл. 6 е приложим към решението на Съвета по неговия случай.”⁵

Г-н Кембъл твърди, че пред Съвета не е получил “справедливо гледане на делото”, съобразено с т. 1 и с т. 3, букви “а” до “d”, както и че е била нарушена презумпцията за невиновност (чл. 6, т. 2). В настоящия случай не се спори, че когато Съветът на инспекторите се произнася в дисциплинарни производства, той представлява “съд, създаден в съответствие със закона”. Г-н Кембъл твърди, че Съветът не е “независим” съд по смисъла на чл. 6, т. 1. Той поддържа, че такива съвети са на практика оръдие на изпълнителната власт – при изпълнение на много от функциите си те били под контрола на затворническите власти и изпълнявали указанията на министъра на вътрешните работи.

“При преценяването дали един орган е “независим” – най-вече от изпълнителната власт и от страните по делото – Съдът винаги е вземал предвид начина на назначаване на членовете му и продължителността на мандата им, съществуването на гаранции срещу външен натиск и въпроса дали органът създава впечатление за независимост. Членовете на съветите се назначават от министъра на вътрешните работи, който е отговорен за управлението на затворите в Англия и Уелс. Съдът не счита, че това налага извод за липса на независимост на членовете им от изпълнителната власт – да се поддържа противното би означавало, че съдиите, назначени от или по съвет на министър с функции в областта на администрацията на

⁵ Решението е взето с мнозинство от 4 гласа срещу 3.

съдилищата, също не са независими. Нещо повече – макар и да е вярно, че Министерството на вътрешните работи може да дава ръководни указания на съветите относно изпълнението на функциите им, те не могат да бъдат инструктирани при изпълнение на функцията си по решаване на дела. Членовете на съветите се назначават за тригодишен или по-кратък срок, определен от министъра на вътрешните работи. Мандатът е относително кратък, но Съдът отбелязва, че за това има съвсем разбираема причина – членовете не се заплащат и би могло да се окаже трудно да се намерят желаещи и подходящи лица за изпълнението на такива трудоемки и важни задачи, ако периодът е по-дълъг. Съдът отбелязва, че Правилата не съдържат разпоредби относно отзоваването на членове от Съвета, нито пък гарантират тяхната несменяемост. Въпреки че министърът на вътрешните работи би могъл да изиска оставката на член на Съвета, това може да стане само при изключителни обстоятелства и съществуването на тази възможност не може да се разглежда като застрашаваща независимостта на членовете при изпълнението на съдебните им функции. Истина е, че несменяемостта на съдиите от страна на изпълнителната власт по време на мандата им по принцип трябва да се счита за естествена последица на тяхната независимост и, следователно, е включена в гаранциите на чл. 6, т. 1. Все пак, отсъствието на формално признаване на тази несменяемост в закона само по себе си не означава липса на независимост, при условие, че несменяемостта е фактически призната и че са налице другите необходими гаранции. Остава въпросът за независимостта на Съвета във връзка с обстоятелството, че той има едновременно решаващи и надзорни функции. Във втората роля Съветът осъществява независим контрол върху администрацията на затвора. Съвсем естествено е, че надзорът предполага чести контакти със служителите на затвора, както и със самите затворници, но това по никакъв начин не променя факта, че неговата функция, дори когато осъществява административните си задължения, е да контролира отношенията между двете страни, като остава независим и от двете. Впечатлението, което може да се е създало у затворниците – че съветите са тясно свързани с изпълнителната власт и управата на затворите, е фактор с голяма тежест, особено като се има предвид значимостта, в контекста на чл. 6, на максимата “правосъдието не само трябва да бъде осъществявано, трябва също да се вижда, че то се осъществява”. Все пак, наличието на такива чувства от страна на затворниците, което вероятно е неизбежно в затворническите условия, не е достатъчно, за да установи отсъствието на “независимост”. Това изискване на чл. 6 не би било изпълнено, ако затворниците, поради честите контакти между Съвета и затворническите власти, имаха основателни причини да смятат, че Съветът е зависим от тях. Съдът обаче не счита, че простият факт на тези контакти, каквито се осъществяват и със самите затворници, може да оправдае подобно впечатление. В светлината на изложеното Съдът не вижда основание да заключи, че въпросният съвет не е бил “независим” по смисъла на чл. 6.”⁶

Г-н Кембъл твърди също, че Съветът не е бил “безпристрастен” съд. Съдът установява, че жалбоподателят не е представил доказателства, които да събудят някакво съмнение относно личната безпристрастност на членовете му. От обективна гледна точка Съдът отчита, че Съветът на инспекторите в този затвор не е взимал участие в предходните дисциплинарни производства срещу жалбоподателя. Личното

⁶ Решението е единодушно.

впечатление за предубеденост, с което г-н Кембъл твърди, че е останал, не е достатъчно да обоснове извода, че не са задоволени изискванията на чл. 6, по изложените по-горе причини.⁷

Жалбоподателят се оплаква и от това, че Съветът не е гледал неговото дело публично и не е произнесъл публично решението си, като признава, че за него това не е от съществено значение. “Истина е, че обикновеното наказателно производство – което също може да засяга опасни индивиди или да налага довеждането на затворник пред съда – почти винаги е публично, независимо от проблемите със сигурността, от възможното разпространение на злонамерени твърдения и от желанията на обвиняемия. Съдът обаче не може да не отчете (...) проблемите със сигурността и обществения ред, които биха възникнали, ако затворническото дисциплинарно производство беше публично. Това неминуемо би довело до по-големи затруднения от тези в обикновеното наказателно производство.” Съдът отчита също, че Съветът заседава в помещенията на затвора, а трудностите за достъпа на публика до тези помещения, както и за евентуалното транспортиране на затворника, ако Съветът би заседавал извън затвора, са очевидни. “Да се изисква дисциплинарни производства, засягащи осъдени затворници, да бъдат провеждани публично, би наложило несъразмерно тежко бреме върху държавните власти. Затова Съдът приема, че е имало достатъчно основания, свързани с обществения ред и сигурността, които са оправдавали недопускането на пресата и на публика по време на производството срещу г-н Кембъл. Ето защо не е било налице нарушение на чл. 6, т. 1 в това отношение.”⁸

Що се отнася до обявяването на решението, “Съдът по други дела е изтъквал, че не се чувства длъжен да прилага буквално думите “обявява се публично” – във всеки отделен случай формата на публичност, давана на “решението” според вътрешното право на държавата-ответник, следва да се оценява в светлината на особеностите на разглежданото производство и при отчитане на целта, преследвана от чл. 6, т. 1 в това отношение, а именно да се осигури надзор на обществеността над дейността на съдебните органи с оглед гарантирането на правото на справедлив процес. В настоящия случай обаче не са били предприети никакви стъпки решението на Съвета да стане достъпно за публиката. Ето защо, в това отношение е било налице нарушение на чл. 6, т. 1.”⁹

Съдът намира за неоснователно твърдението за нарушение на чл. 6, т. 2. След като жалбоподателят не се явил на заседанието, от негово име било поддържано, че е невинен. Не са представени доказателства Съветът да не се е съобразил с това.¹⁰

“Г-н Кембъл поддържа, че не е бил съответно информиран за характера на обвинението срещу него и че следователно е била нарушена буква “а” на т. 3 на чл. 6. Съдът отбелязва, че преди заседанията на директора на затвора и на Съвета, жалбоподателят е получил “съобщения за направен доклад”, описващи обвиненията

⁷ Решението е единодушно.

⁸ Решението е взето с мнозинство от 4 гласа срещу 3.

⁹ Решението е взето с мнозинство от 5 гласа срещу 2.

¹⁰ Решението е единодушно.

срещу него, както и че той е бил посетен от председателя на Съвета преди неговото заседание. Главният аргумент на г-н Кембъл е, че престъплението “бунт” е сложно понятие, особено в затворническите условия, и че не е бил достатъчно информиран или не е бил в състояние да разбере какво точно се има предвид под “бунт” или какви защитни средства би могъл да използва. Той обаче е могъл да получи по-нататъшна информация, ако беше присъствал на разглеждането на делото от директора на затвора или от Съвета. Следва да се напомни също, че негова е отговорността за неучастието му в заседанието на Съвета, както е приела Комисията. Въз основа на тези обстоятелства, Съдът не счита, че чл. 6, т. 3, б. “а” е бил нарушен.”¹¹

“Жалбоподателят твърди, че при производството пред Съвета е станал жертва на нарушение на правата, гарантирани от чл. 6, т. 3, б.б. “b” и “c” (...). Г-н Кембъл е бил уведомен за повдигнатите срещу него обвинения на 1 октомври 1976 г., пет дни преди заседанието на Съвета. Той също така е получил и “съобщения за направен доклад”, като съобщението за заседанието пред Съвета му е било връчено един ден предварително. В съобщенията му било обърнато внимание, че може да отговори на обвиненията писмено. Съдът счита, че при всички обстоятелства жалбоподателят е имал “достатъчно време” да подготви защитата си. Той отбелязва, че г-н Кембъл не е поискал отлагане на заседанието. Що се отнася до б. “c” на чл. 6, т. 3, вярно е че той е избрал да не присъства на заседанието на Съвета, но Конвенцията изисква на “лице обвинено в извършването на криминално престъпление, което не желае да се защитава лично, да му бъде дадена възможност да се обърне за помощ към адвокат по свой избор” (вж. решението от 25 април 1975 г. по делото *Пакели*¹², А.64, стр. 15, § 31). Нещо повече, един адвокат едва ли би могъл да помогне на клиента си – по смисъла на б. “c” – ако не е имало предварителни съвещания между тях. Това последно съображение навежда Съда на извода, че на жалбоподателя не са били предоставени “възможностите”, предвидени в б. “b”. Ето защо, налице е нарушение на б. “b” и б. “c” на чл. 6, т. 3.”¹³

Жалбоподателят твърди също така, че при производството пред Съвета са били нарушени правата му, гарантирани от чл. 6, т. 3, б. “d” (...). Г-н Кембъл не е изложил подробни съображения в подкрепа на това твърдение. От съдебната практика на Англия се вижда, че английското право определено предоставя на затворник, явяващ се пред съвет на инспектори, права по отношение на разпита на свидетели. “Нещо повече и най-важно, това оплакване трябва да се разглежда в светлината на факта, че жалбоподателят се е отказал да присъства при разглеждането на делото. Какво би се случило, ако той беше присъствал, е въпрос на догадки, в каквито Съдът не може да се впуска. Поради тези съображения не се установява нарушение на б. “d” на чл. 6, т. 3.”¹⁴

II. Достъпът на жалбоподателите до правна помощ във връзка с оплакването им за нанесени им телесни повреди

¹¹ Решението е единодушно.

¹² Pakelli

¹³ Решението е взето с мнозинство от 5 гласа срещу 2.

¹⁴ Решението е единодушно.

“Жалбоподателите твърдят, че несвоевременното даване на разрешение да потърсят правна помощ във връзка с гражданскоправната им претенция за обезщетяване на нанесените им по време на инцидента на 16 септември 1976 г. телесни повреди представлява отказ на достъп до съд, в нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията, както е тълкуван по делото *Голдър*. Вярно, е че в крайна сметка на жалбоподателите е било дадено това разрешение и че, в случая на г-н Кембъл, той може би е допринесъл за това закъснение като не е посочил навреме подробности относно твърденията си, достатъчни за образуването на вътрешна проверка. Въпреки всичко, бързият достъп до правна помощ в случаите на телесна повреда е от важно значение, по доказателствени и други съображения. Нещо повече – както Съдът е отбелязал в споменатото свое решение си по делото *Голдър* (стр. 13, § 26), в такива случаи едно препятствие, дори и с временен характер, може да противоречи на Конвенцията. Тъй като принципите, изложени в това решение, са приложими и в настоящето дело, Съдът споделя мнението на Комисията, че има нарушение.”¹⁵

Както и по делото *Силвър и др.*¹⁶ (решение от 25.03.1983 г., А.61, стр. 38-39, § 99), Съдът приема, че спирането на писма на жалбоподателите поради забраната за включване в писма до адвокати на още неразгледани по вътрешноведомствения ред оплаквания относно третирането в затвора е в нарушение на правото на неприкосновеност на кореспонденцията, гарантирано от чл. 8.¹⁷

III. Условия за посещаване на отец Фел от адвокатите му

“След като му било дадено разрешение да контактува с адвокатите си, на отец Фел в продължение на около 2 месеца било отказвано да разговаря с тях, без разговорът да бъде слушан от служител на затвора. Той твърди, че това представлява нарушение на чл. 6, т. 1, както е тълкуван в споменатото решение по делото *Голдър*. Комисията е счела, че тази липса на привилегирован контакт между адвокат и клиент е представлявала засягане на правото на достъп до съд, в противоречие с чл. 6, т. 1. Съдът се съгласява с това становище.”¹⁸

IV. Ограничаване на личната кореспонденция на отец Фел

Както и по споменатото дело *Силвър и др.* (решение от 25.03.1983 г., А.61, стр. 38-39, § 99), Съдът приема, че ограничаването на личната кореспонденция до такава с роднини и приятели не е наложително по смисъла на чл. 8, т. 2, дори и когато става дума за затворници категория “А”. Налице е нарушение на тази разпоредба.¹⁹

Съдът намира, отново в съответствие с изводите си по делото *Силвър и др.* (стр. 44, § 118), нарушение и на чл. 13 във връзка с оплакванията на отец Фел за

¹⁵ Решението е единодушно.

¹⁶ *Silver and Others v. the United Kingdom*

¹⁷ Решението е единодушно.

¹⁸ Решението е единодушно.

¹⁹ Решението е единодушно.

ограниченията на достъпа му до правна помощ и на личната му кореспонденция. По-специално, една молба до министъра на вътрешните работи би била ефективна само ако молителят твърди, че определена мярка на контрол върху кореспонденцията е следствие от неправилното прилагане на някоя от относимите разпоредби. В случая отец Фел нито е твърдял, нито изглежда да е имал възможност да твърди подобно нещо.²⁰

По чл. 50 от Конвенцията Съдът отхвърля претенциите на жалбоподателите за парично обезщетение, поради липса на причинна връзка или недоказаност на вредите за някои от тях и поради достатъчното удовлетворение, което осигурява самото констатиране на нарушенията, за останалите. Той уважава частично искането им за присъждане на разноски.

²⁰ Решението е единодушно.